

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-28

Diarienummer 0122/22

Handläggare

Maja Lindman/Kultur/GBGStad

Telefon: 031-368 36 34

E-post: maja.lindman@kultur.goteborg.se

Yttrande till stadsbyggnadsnämnden över Detaljplan för Svenska Mässan, nytt höghus mot Korsvägen - granskning

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden tillstyrker de delar av detaljplaneförslaget som omfattar om- och nybyggnad till levande bottenvåningar mot Skånegatan och ny entré mot Svenska Mässan.
2. Kulturnämnden avstyrker de delar av detaljplaneförslaget som omfattar nytt höghus mot Korsvägen i dess föreslagna höjd och gestaltning.
3. Kulturnämnden avstyrker de delar av detaljplaneförslaget som omfattar överbyggnad av öppen plats framför Svenska Mässans entré.
4. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.
5. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Kulturnämnden har fått en granskning av detaljplan på remiss av stadsbyggnadsnämnden avseende Svenska Mässan vid Korsvägen. Detaljplaneförslaget omfattar i korthet ny entré till Svenska Mässan med levande bottenvåningar och en ny skyskrapa i anslutning till Korsvägen.

Den föreslagna skyskrapan uppgår till cirka 151 meter med 34 våningar. Byggnaden kommer att avvika från de tre tidigare hotelltornen och påverka omgivande stadsmiljö visuellt, inte minst genom sin höga höjd. I anslutning till planområdet finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Den miljö som berörs direkt är framför allt område av riksintresse för kulturmiljövården, den sammanhållna kvartersstaden i Lorensberg.

Förslaget har genomgått mindre justeringar i granskningen. Bland annat har en upp- och nedgång tillhörande gångtunnel för Västlänkens station Korsvägen utgått ur förslaget, lokalisering och omfattning av podiebyggnadens pelare har justerats, liksom bestämmelser kring utformning av balkonger. Förslaget har kompletterats med utökad beskrivning av resonemang för bedömning av värden kopplat till stenstaden och förslagets bedömda effekter på omgivningarna.

Under arbetet med detaljplaneförslaget har två underlag för kulturmiljö tagits fram. Framtagna underlag visar sammanfattningsvis att planförslaget medför en risk för

måttliga till stora negativa konsekvenser för kulturmiljön, framför allt avseende den höga skyskrapans påverkan på stadsrummet vid Korsvägen och på stadsbilden i relation till de anslutande miljöerna i omgivningarna med höga kulturhistoriska värden, främst *Riksintresse för kulturmiljövård Göteborgs innerstad [O 2:1–5]*.

Kulturnämndens synpunkter från samrådsskedet kvarstår i granskningen. Förslaget har endast justerats marginellt sedan samrådet, förändringar som inte påverkar nämndens tidigare framförda synpunkter.

Sammanfattningsvis föreslår kulturförvaltningen att kulturnämnden tillstyrker de delar av detaljplaneförslaget som omfattar om- och nybyggnad till levande bottenvåningar mot Skånegatan och ny entré mot Svenska Mässan.

Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker de delar av förslaget som omfattar nytt höghus mot Korsvägen i dess föreslagna höjd och gestaltning, samt överbyggnad av öppen plats framför Svenska Mässans entré.

Samtliga synpunkter ligger i linje med kulturnämndens yttrande i samrådsskedet, och i linje med slutsatserna i framtagna antikvariska underlag.

Ekonomisk och ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån dessa dimensioner.

Social dimension

Under planarbetet har en *Social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys (SKA/BKA)* genomförts (*Göteborgs stad och Tengbom arkitekter, 2024-04-04*). Analysen visar att planförslaget har viss potential att stärka sociala värden i området kopplat till mobilitet och ökad aktivitet i markplan. Samtidigt identifieras risker kopplat till de sociala och ekonomiska trösklar som finns för att ta del av aktiviteterna. Viktiga element såsom icke-kommersiella verksamheter, platser för återhämtning, förbättrade korsningspunkter mellan trafikslag, grönstruktur och lekytor säkerställs inte i förslaget.

Bilagor

1. [Kulturförvaltningens yttrande i detaljplanesamrådet \(2023-02-27\)](#).
2. Protokollsutdrag från kulturnämndens sammanträde 2023-03-27 § 74.
3. [Granskningshandlingar, Detaljplan för Svenska Mässan \(SBF, 2024-05-15\)](#).

Expedieras till

Stadsbyggnadsnämnden.

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden beslutade 23 april 2024 att ställa ut *Detaljplan för Svenska Mässan, nytt Höghus mot Korsvägen inom stadsdelen Heden i Göteborg* för granskning.

Kulturnämnden har mottagit underrättelse om granskning i ärendet, för yttrande senast 11 juni. Kulturnämnden har fått beviljad förlängd svarstid till 20 juni 2024 och ärendet föreslås därför justeras omedelbart.

Beskrivning av ärendet

Planområdet är beläget vid Korsvägen och avgränsas av Örgrytevägen, Korsvägen och Skånegatan. Planområdet ligger inom, och i anslutning till Svenska Mässans område och innefattar i huvudsak fastigheten Heden 34:16 som ägs av Svenska Mässans Stiftelse. Området innefattar även mindre delar som ägs av Göteborgs stad och utgör allmän plats.

På fastigheterna inom planområdet finns idag två byggnader. Här föreslås både om- och nybyggnation. Längs Skånegatan och norra delen av planområdet utförs kompletteringar och ombyggnationer av den befintliga bebyggelsen, där fasader i bottenvåningen öppnas upp och verandor skapas för utevistelse. I södra delen vid Svenska Mässans befintliga entré föreslås en större nybyggnation med ny entré, verandor och en tillkommande skyskrapa, ”+One”. Skyskrapan är indelad i en lägre del; en podiebyggnad, en högdal; skyskrapan, och en avslutning; en krona.

Den föreslagna skyskrapan ligger i den södra delen av planområdet mot Korsvägen, omgiven av en podiebyggnad med utskjutande verandor och underliggande höga pelare. Mittendelen av skyskrapan, större delen av byggnaden gestaltas med glasfasad. Planförslaget föreslår att byggnaden skall rymma en blandning av funktioner som hotell, restaurang, kontor, mässverksamhet och kategoribostäder. Gestaltungsförslaget utgår från en arkitektävling som genomfördes 2019 och där vinnande förslag har tagits fram av *Tham och Videgård Arkitekter*.

Den föreslagna nya höga byggnaden utgör ett fjärde torn väster om de tre befintliga som utgör Gothia Towers. Tornet utmärker sig dock från de tre tidigare tornen i höjd, placering och formspråk. Byggnadens orientering avviker från övriga tre torn som är snedställda och den är nära dubbelt så hög som de tidigare tornen, som idag upplevs som en samlad grupp. Byggnaden kommer att bli synlig från långt avstånd i staden.

Bebyggelsen i planförslaget kommer att variera i höjd, från +23 meter upp till +151 meter över angivet nollplan. Skyskrapan föreslås uppföras i 34 våningar.

Förändring av detaljplaneförslaget i granskningskedet

Stadsbyggnadsförvaltningen gör sammanvägt bedömningen att planförslaget, med några mindre revideringar och kompletteringar, kan genomföras i sin föreslagna form.

De förändringar av planförslaget som bedöms vara relevanta för kulturförvaltningens tidigare framförda synpunkter är i korthet följande:

- En upp- och nedgång tillhörande gångtunnel för Västlänkens station Korsvägen har utgått ur förslaget.
- Bestämmelser för utformning har justerats för att hålla mark under balkong öppet, och att balkongen harmonisera med befintlig byggnad.

- Lokalisering och omfattning av podiebyggnadens pelare har justerats för att säkra tillgängligheten för gående och cyklister.
- Planbestämmelser har införts gällande utformning och varsamhet för befintlig byggnad i planområdets norra del för att ta hänsyn till byggnadens karaktärsdrag.
- Kompletterande beskrivning om resonemang för bedömning av värden kopplat till stenstaden samt utökad beskrivning av förslaget effekter på stenstaden och stadsrummet vid Korsvägen har tillkommit. Beskrivning av förslaget gestaltning och dess uttryck i relation till stenstaden har kompletterats.
- Planens genomförandetid har reviderats till 10 år.

Antikvariska underlag

I samband med planarbetet har en kulturmiljöutredning tagits fram (*Kulturmiljöutredning och antikvarisk konsekvensbeskrivning, SWECO, 2022-11-17*). Efter samrådet har utredningsunderlaget reviderats och ett kompletterande antikvariskt underlag har tagits fram (*PM Antikvarisk konsekvensbeskrivning, granskningskede, SWECO, 2023-10-20*). Underlaget analyserar och konsekvensbeskriver påverkan på kulturmiljön efter mindre förändringar i förslaget.

Underlagens bedömda konsekvenser för kulturmiljön

I de båda nämnda antikvariska utredningarna bedöms i korthet att planförslaget innebär en risk för måttliga till stora negativa konsekvenser genom visuell påverkan på värdebärande vyer inom närbeläget *Riksintresse för kulturmiljövården Göteborgs innerstad [O 2:1–5]*.

Den bedömda påverkan berör främst tornet och dess höjd, orientering och placering i relation till Korsvägen, fasaduppbyggnad och material, takform samt ianspråktagande av den befintliga entréplatsen mot Korsvägen.

Vidare bedömer underlagen att planförslaget riskerar att innebära att det kan upplevas som att stadsrummet krymper, vilket utgör en negativ påverkan på riksintresset. Effekterna blir att stadsrummets struktur kan upplevas förändrad och omgivningarna med bebyggelse i stenstadskvarteren, Gothia Towers och Lisebergs märkesbyggnader, får en minskad betydelse i stadsrummet vid Korsvägen.

Vid sidan av analysen gällande detaljplanens påverkan på riksintresse, konstateras i utredningsarbetet att det runt Korsvägen finns ytterligare byggnader med högt kulturhistoriskt värde som kan påverkas negativt av planförslaget.

Tidigare framförda synpunkter

Kulturnämnden har tidigare yttrat sig angående detaljplaneförslaget i samrådsskedet (*kulturförvaltningens tjänsteutlåtande 2023-02-27, bilaga 1*). Kulturnämnden valde i samrådet att tillstyrka de delar av förslaget som omfattar om- och nybyggnad till levande bottenvåningar mot Skånegatan, och ny entré mot Svenska Mässan.

Kulturnämnden valde att avstyrka de delar av förslaget som omfattar nytt höghus mot Korsvägen i dess föreslagna höjd och gestaltning, samt ianspråktagande av öppen plats framför Svenska Mässans entré (*utdrag ur kulturnämndens protokoll 2023-03-27 § 74, bilaga 2*).

Förvaltningens yttrande

Kulturförvaltningens synpunkter från samrådsskedet kvarstår i granskningen. Förslaget har endast justerats marginellt sedan samrådet, förändringar som inte påverkar förvaltningens tidigare framförda synpunkter.

Förvaltningens bedömning är att planförslaget befaras medföra en negativ visuell påverkan på omgivande kulturmiljövärden genom att den föreslagna skyskrapan avviker mot befintlig bebyggelse i både höjd och gestaltning. Planförslaget befaras medföra en skalförskjutning där omgivande bebyggelse riskerar att förminska i jämförelse.

Kulturförvaltningen menar mot denna bakgrund att den föreslagna skyskrapan bör omgestaltas så att den på ett bättre sätt inordnas i befintlig bebyggelsestruktur, och sänkas så att den visuellt samspelar med de befintliga tre tornen. Tornen bör även fortsatt uppfattas höra samman som en grupp, och inte riskera att genom sin höjd förminska omgivande, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Ur ett socialt perspektiv är det viktigt att värna offentliga ytor i marknivå. I förslaget tas en större andel av den öppna platsen framför Svenska Mässans entré i anspråk för bebyggelse och platsen blir delvis överbyggd, vilket kulturförvaltningen ser som negativt ur ett socialt perspektiv. Däremot ser förvaltningen det som positivt att planförslaget kan bidra till en mer levande miljö med aktiva bottenvåningar och stadsliv i ögonhöjd mot Skånegatan och genom Svenska Mässans nya entré.

Sammanfattningsvis föreslår kulturförvaltningen att kulturnämnden tillstyrker de delar av detaljplaneförslaget som omfattar om- och nybyggnad till levande bottenvåningar mot Skånegatan och ny entré mot Svenska Mässan.

Förvaltningen föreslår att nämnden avstyrker de delar av förslaget som omfattar nytt höghus mot Korsvägen i dess föreslagna höjd och gestaltning, samt överbyggnad av öppen plats framför Svenska Mässans entré.

Samtliga synpunkter ligger i linje med kulturnämndens yttrande i samrådsskedet, och i linje med slutsatserna i framtagna antikvariska underlag.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Britta Söderqvist

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Museer och konsthall